

5775

Torah from Around the World

Tien wonderen werden verricht voor onze voorouders in het Land van Verdrukking. En tien wonderen aan de Zee. Waarom? Omdat mensen geen slaven horen te zijn, maar vrij. Tien plagen kwamen over de mensen van het land van Verdrukking. En tien plagen aan de Zee. Waarom? Omdat ze zelfs de kinderen als slaven onderdrukten.

[Pirke Awot V:5. Uit: Spreuken over de Fundamenten, uitgave Amphora Books]

Sjabbat 14 februari 2015 / 25 sjewat 5775, Misjpatiëm, Sjemot/Exodus 21:1 - 24:18

Tanach blz. 151 - 159

Haftara: Amos 5:4 - 24

Tanach blz. 1166 - 1177

Commentaar: Emeritus rabbijn Neal Borovitz, Temple Avodat Shalom, River Edge, New Jersey.

Vertaling: Rachel Reedijk

[Het Engelse origineel](#)

„Wanneer je een verdwaald rund of een verdwaalde ezel van een vijand van je aantreft, moet je hem het dier zonder uitstel terugbrengen. Wanneer je ziet dat de ezel van iemand met wie je in onmin leeft onder zijn last bezwijkt, mag je niet werkeloos toezien, maar moet je hem meteen de helpende hand bieden” (Sjemot [Exodus] 23:4-5).”

In de Mechilta, een verzameling vroege midrasjiem (verhalende uitleg, red.) op het boek Exodus, wordt ons onderwezen dat dit voorschrift, om de levende have van de vijand terug te brengen, verbonden is met rechtsregels die wij eerder in de sidra aantreffen. Wij joden, leert deze midrasj, mogen anderen geen schade toebrengen en onethisch of immoreel te behandelen, louter omdat wij zelf op zo'n vreselijke manier bejegend zijn. De Mechilta herinnert ons eraan dat onze vijanden niet ophouden menselijke wezens te zijn, alleen omdat zij immoreel of onmenselijk tegen ons optreden. Ter wille van onze eigen menselijkheid – niet die van hen – moeten wij rechtvaardig handelen jegens onze vijanden.

De vreemdeling, de *ger* die genoemd wordt in pasoeek 9, verwijst naar de niet-jood in Erets Israël (het Land Israël, red.). In het Talmoedtraktaat Bava Metzia merken onze rabbijnen op dat de Tora ons 36 keer maant om goed te zijn voor de vreemdeling. Volgens Nachmanides, een groot middeleeuws commentator, hebben joden een tweevoudige reden voor het niet-uitbuiten van de vreemdeling in ons midden. De eerste is ons historisch geheugen. Van alle volken weten wij bij uitstek wat het betekent om te moeten leven als een vervolgte minderheid. De tweede reden is dat wij beschikken over het historische bewijs, gebaseerd op de Uittocht uit Egypte, dat God de vervolgdten te hulp schiet en hen verdedigt tegen hun belagers.

In vredesbesprekingen wordt aan de Israëliërs gevraagd om méér dan levende have terug te geven. Hen wordt gevraagd, en zij tonen zich daartoe bereid, om delen van het historische land van hun voorouders te retourneren aan hun vijanden, land dat rechtmatig op de vijand is veroverd in de verdedigingsoorlog in 1967. Laat niemand vergeten dat Israël de Westoever, de Gazastrook en de Golan Hoogten gedurende de Zesdaagse Oorlog veroverde omdat en nadat Egypte, Jordanië en Syrië de krachten hadden gebundeld met het oogmerk de Staat Israël te vernietigen.

De Palestijnen zijn tegelijkertijd Israëls vijanden en niet-joodse ingezetenen in Erets Jisrael (groter gebied dan de Staat Israël, red.). De Tora vraagt ons niet om van onze vijanden te houden. Eerder in de sidra van deze week (hoofdstuk 21) geeft de Tora ons het recht en de verantwoordelijkheid om ons te verdedigen tegen aanvallen door onze vijanden, door een helder onderscheid te maken tussen moord en zelfverdediging. Echter, zoals ik hierboven uiteenzette, de Tora eist dat wij gelijke burgerrechten toekennen aan de 'vreemdeling in ons midden' en hen beschermen.

Deze principes uit de Tora zijn ook vastgelegd in de Balfour Verklaring, waarin Groot Brittannië en later de Volkenbond het recht van het joodse volk vastlegden om een joods tehuis te stichten in (het toenmalige) Palestina alsmede de belofte dat de civiele en politieke rechten van de gevestigde bevolking zouden worden geëerbiedigd. Dezelfde strekking had VN-resolutie 181 van november 1947, die opriep tot de verdeling van het Palestijnse Mandaatgebied in de Joodse en een Arabische staat.

Ik hoor in sidra Misjpatiem een oproep aan ons om tegen het Palestijnse volk te zeggen: „Wij willen niet over jullie heersen. Wij willen jullie niet onderdrukken. Het enige wat wij willen is naast elkaar leven; ieder van ons in zijn tent; ieder van ons in zijn gemeenschap; ieder van ons in zijn eigen staat; in een toestand van vreedzame coëxistentie. Wij zullen jullie met respect behandelen en jullie autonomie toekennen, omdat wij, als joden, door God worden gemaand op deze wijze met jullie om te gaan en te allen tijde vrede te zoeken en te blijven nastreven.”

Velen in Israël, onder wie leden van de huidige regering, horen liever alleen oproepen tot zelfverdediging. In het kader van het voortdurende debat over de vredes pogingen, spelen wij als progressieve joden, verenigd in het *Israel Religious Action Center* (IRAC), en wereldwijd, een centrale rol in het verwoorden van de oproep om de rechten van de *ger* te erkennen. De inspanningen van IRAC om de stem te zijn van sociale rechtvaardigheid, religieus pluralisme en gelijke rechten, verdient onze volledige steun.

Iedereen, of hij nu Israëli, Palestijn of Amerikaan is, die denkt dat joden en Arabieren de beste vrienden zullen worden zodra er een voorlopige of zelfs permanente politieke oplossing wordt gevonden voor het Arabisch-Israëliëse conflict, maakt naar mijn mening een naïeve

vergissing. Wat wel mogelijk is, en wat onze traditie van ons vraagt, is dat Israël blijft streven naar veiligheid zonder zware veiligheidsmaatregelen; maatregelen die, noodzakelijkerwijs, de politieke rechten van onze vijanden inperken. Ongelukkigerwijs is het zo dat wanneer Israël zich tegelijkertijd wil houden aan de mitswa van *pikoeach nefesj* (het redden van levens, red.), in het concrete geval: de bescherming van haar eigen burgers, als aan de mitswa om de rechten van de *ger* te respecteren, de Palestijnen bereid zullen moeten zijn om samen te werken; door af te zien van terrorisme, en door de verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen binnenlandse aangelegenheden, zoals voorzien is in de Principeverklaring, die op 13 September 1993 werd getekend op de stoep van het Witte Huis.

Hoewel velen binnen de georganiseerde joodse gemeenschap wereldwijd en velen in Israël pessimistisch zijn en derhalve terugdeinzen voor het nemen van grotere risico's, hebben progressieve joden, verenigd in IRAC, de plicht om optimistisch, maar niet naïef, naar vrede en gerechtigheid te streven; vrede voor joden en de *ger*, de vreemdelingen in ons midden, - in de joodse staat Israël en in een hopelijk vredelievend buurland Palestina.

De sidra van deze week geeft een lange lijst van wetten die het hele spectrum van het menselijk bestaan omvatten. In die uitgebreide lijst gaat het om onze relatie met de aarde die wij bewonen, met de mensen die wij beschouwen als leden van onze gemeenschap, om de relaties tussen gemeenschappen, de relatie met onze vijanden, alsmede met onze vrienden. De uitdaging aan Palestijnse en Israëlische onderhandelaars is om tot een werkbare overeenkomst te komen die Israëliërs en Palestijnen in staat stelt om te bouwen aan een vertrouwensrelatie, waardoor de angst voor de ander zal afnemen.

Moge het vredesproces de relatie tussen Arabier en Jood transformeren van een vijandige tot een vriendschappelijke. Moge de barmhartige God die ons bevrijdde uit Egypte en die ons voorschriften gaf, waarvan we de basis vinden in de sidra van deze week, de katalysator zijn voor het ontstaan van een geest van liefde – *ahava* – en broederschap tussen de kinderen van Jitschak en de kinderen van Jismaël. Moge de Eeuwige de Staat Israël en al zijn inwoners zegenen met echte sjalom.